

Suomen CAP-suunnitelman 2023–2027 eläinten hyvinvointiin, terveyteen ja bioturvaan liittyvien toimenpiteiden arviointi – väliraportti

Tuotantoeläinten hyvinvointia, terveyttä ja bioturvaa edistetään maatalouspolitiikan eri keinoin. CAP-suunnitelman 2023–2027 toimenpiteet täydentävät tätä työtä. CAP-suunnitelman toimenpiteiden toimivuutta maataloilla on arvioitu tässä väliraportissa. Arvioinnissa tarkastellaan muun muassa toimenpiteiden vaikutuksia eläinten hyvinvointiin, toteutusta tilatasolla, valvonnan ja hyvinvointisuunnitelmien toimivuutta sekä viljelijöiden kokemuksia. Arviointi perustuu tilastoihin, kyselyihin, haastatteluihin ja maatalojen hyvinvointisuunnitelmien tarkasteluun. Mukana on eri eläinlajeja ja tuotantosuintia.

Eläinten hyvinvointia koskevassa CAP-suunnitelmassa on neljä keskeistä tukimuotoa: Hyvinvointikorvaus, joka maksetaan tiloille, jotka toteuttavat eläinten hyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Investointituki, jolla tuetaan esimerkiksi eläinsuojien parantamista. Neuvontatuki, joka mahdollistaa asiantuntija-avun tiloille sekä EIP-hankkeet, joissa kehitetään uusia ratkaisuja yhteistyössä eri toimijoiden, kuten viljelijöiden ja tutkijoiden, kanssa.

Tukitoimenpiteillä on saatu aikaan myönteisiä muutoksia. Vapaaporsitus on yleistynyt, naudat laiduntavat enemmän ja lypsylehmien poistoikä on noussut. Broilereiden jalkapohjaterveys on pääosin hyvä. Teurastustarkastuksissa havaitaan edelleen terveysongelmia, kuten keuhkotulehduksia. On tärkeää huomata, että muutoksiin vaikuttavat myös muut tekijät kuin CAP-tuki, kuten esimerkiksi meijereiden vaatimukset, Naseva- ja Sikava-järjestelmät, investoinnit, neuvonta ja kuluttajien odotukset.

Eläinten hyvinvointi on viljelijöille tärkein syy sitoutua hyvinvointikorvaukseen. Myös taloudelliset kannustimet ja toimenpiteiden helppo toteutettavuus ovat tärkeitä. Tukimuotojen käyttöä rajoittavat kuitenkin byrokratia, epäselvät ohjeistukset sekä viljelijöiden kokemus epävarmuus ja pelko valvonnasta. Asiantuntijat korostavat, että eläinten hyvinvointia edistetään tehokkaimmin yhdistämällä tukitoimet investointeihin, koulutukseen ja vastuullisuusohjelmiin.

Valvontatulokset vaihtelevat vuosittain ja eläinlajeittain. Eniten puutteita havaitaan naudoilla, erityisesti vasikoiden hoidossa. Viljelijät kokevat valvonnan usein stressaavaksi ja epäselväksi. Raportti suosittelee valvonnan kehittämistä neuvovampaan ja yhdenmukaisempaan suuntaan.

Eläinten hyvinvointisuunnitelmat laaditaan usein lyhyesti, joten ne voivat jäädä pintapuolisiksi. Useimmiten suunnitelmia ei päivitetä vuosittain, eikä niitä hyödynnetä tilojen kehittämisessä, ja harva tila kirjaa konkreettisia kehitystoimia tai seuraa niiden toteutumista. Suunnitelmien hyödyntämistä tulisi kehittää esimerkiksi antamalla palautetta ja ohjaamalla niiden käyttöä aktiivisemmin. Suunnitelmat voitaisiin uudistaa tai niiden suunnittelussa ja

seurannassa voitaisiin hyödyntää muita olemassa olevia järjestelmiä, kuten Sikavaa tai Nasevaa.

Tulosten perusteella hyvinvointikorvauksen tasoa tulisi nostaa, jotta se kannustaisi viljelijöitä osallistumaan toimenpiteisiin. Nykyinen korvaus ei kaikilta osin riitä kattamaan tarvittavia panostuksia. Lisäksi viljelijät tarvitsevat enemmän koulutusta ja selkeitä ohjeita, jotta toimenpiteiden toteutus olisi helpompaa ja toimenpiteet käytännössä toimivia. Tiedonkeruuta ja mittareita on myös kehitettävä. Nykyiset menetelmät eivät riitä arvioimaan toimenpiteiden vaikutuksia luotettavasti, mikä vaikeuttaa kehittämisen suuntaamista ja vaikuttavuuden osoittamista.